

قانون حمایت خانواده

قانون حمایت خانواده که در مجلسین شورای ملی و سنا بتصویب رسیده و بدولت ابلاغ شده و مورد اجرا قرار گرفته بشرح زیر است:

ماده ۱ - بکلیه اختلافات مدنی ناشی از امر زناشویی و دعاوی خانوادگی در دادگاه‌های شهرستان و در نقاطی که دادگاه شهرستان نباشد در دادگاه بخش بدون رعایت تشریفات قانون آئین دادرسی مدنی رسیدگی خواهد شد .

ماده ۲ - منظور از دعاوی خانوادگی دعاوی مدنی بین هر یک از زن و شوهر و فرزندان و جد پدری و وصی و قیم است که از حقوق و تکالیف مقرر در کتاب هفتم (در نکاح و طلاق) و کتاب هشتم (در اولاد) و کتاب نهم (در خانواده) و کتاب دهم (در حجر و قیمومت) قانون مدنی و همچنین از مواد ۱۰۰۵ و ۱۰۰۶ و ۱۰۲۸ و ۱۰۲۹ و ۱۰۳۰ قانون مذکور و نیز از مواد مربوطه در قانون امور حسبی ناشی شده باشد .

ماده ۳ - دادگاه میتواند هر نوع تحقیق و اقدامی را که برای روشن شدن موضوع دعوی و احقاق حق لازم بداند از قبیل تحقیق از گواهان و مطلعین و استمداد از مددکاران اجتماعی و غیره بهر طریق که مقتضی باشد انجام دهد .

ماده ۴ - دادگاه هر یک از طرفین را که بی بضاعت تشخیص دهد از پرداخت هزینه دادرسی و حق کارشناسی و حق داور و سایر هزینه‌ها معاف نموده و همچنین راسا وکیل معاضدتی برای او تعیین خواهد کرد .

در صورتیکه طرف بی بضاعت محکوم له شود محکوم علیه بموجب رأی دادگاه ملزم پرداخت هزینه‌های مذکور و حق الوکاله وکیل معاضدتی خواهد گردید .

ماده ۵ - وکلا و کار شناسان مذکور در ماده فوق مکلف بانجام دستور دادگاه می باشند .

ماده ۶ - دادگاه مکلف است به تقاضای هر یک از طرفین موضوع دعوی را به استثنای رسیدگی باصل نکاح و طلاق بیک تا سه داور ارجاع نماید و مدت اعلام نظر داوران به تعیین دادگاه خواهد بود .

در صورتیکه دادگاه تشخیص دهد که تقاضای مذکور برای فرار از رسیدگی و اطاله کار است از قبول تقاضا خودداری خواهد کرد .

دوای در این قانون تابع شرایط داورى مندرج در قانون آئین دادرسی مدنی نمی باشد .

ماده ۷ - داور یا داوران سعی در سازش بین طرفین خواهند کرد و در صورتیکه موفق باصلاح نشوند رأی خود را در ماهیت دعوی ظرف مدت مقرر صادر و بدادگاه تسلیم خواهند کرد .

رای داور وسیله دادگاه به طرفین ابلاغ میشود و در مدت ده روز از تاریخ ابلاغ قابل اعتراض است .

در صورتیکه طرفین به رای داور تسلیم باشند یا در موعد مقرر اعتراضی نکنند رای به مورد اجرا گذاشته خواهد شد در صورت اعتراض دادگاه در جلسه فوق العاده با اعتراضات رسیدگی کرده و رای صادر مینماید و این رای قطعی است در صورت عدم وصول رای داوران تا پایان مدت مقرر دادگاه در ماهیت امر رسیدگی کرده و رای خواهد داد .

ماده ۸ - اجرای صیغه طلاق پس از رسیدگی دادگاه و صدور گواهی عدم امکان سازش صورت خواهد گرفت . متقاضی گواهی عدم امکان سازش باید تناضاً نامهای به دادگاه تسلیم نماید .

در تقاضا نامه مذکور باید علل تقاضا بطور موجه قید گردد . پس از وصول تقاضا نامه دادگاه راساً یا در صورتیکه مقتضی بداند بوسیله داور یا داوران سعی در اصلاح بین شوهر و زن و جلوگیری از وقوع طلاق خواهد کرد . هر گاه مساعی دادگاه برای حصول سازش به نتیجه نرسد دادگاه گواهی عدم امکان سازش را صادر خواهد کرد . دفتر طلاق پس از دریافت گواهی مذکور به اجرای صیغه طلاق و ثبت آن اقدام خواهد کرد .

ماده ۹ - در مواردی که برای طلاق بین زن و شوهر توافق شده باشد طرفین باید توافق خود را به دادگاه اعلام کنند و دادگاه گواهی عدم امکان سازش را صادر خواهد کرد . هر گاه زوجین در اعلامی که بدادگاه میکنند ترتیب اطمینان بخشی برای نگاهداری اطفال و پرداخت هزینه آنان پیش بینی نکرده باشند دادگاه طبق ماده ۱۳ این قانون عمل خواهد کرد . در صورتی که ترتیب نگاهداری اطفال که از طرف زوجین داده شده پس از وتوع طلاق برهم بخورد

دادگاه بنا بر اعلام یکی از والدین یا اقربای طفل و یادادستان شهرستان طبق ماده ۱۳ این قانون عمل خواهد کرد .

ماده ۱۰ - در مورد ماده ۴ قانون ازدواج نیز در صورتی که زن بخواهد بوکالت از طرف شوهر خود را مطلقه نماید باید طبق ماده ۸ گواهی عدم امکان سازش از دادگاه تحصیل کند .
ماده ۱۱ - علاوه بر موارد مذکور در قانون مدنی در موارد زیر نیز زن یا شوهر بر حسب مورد میتواند از دادگاه تقاضای صدور گواهی عدم امکان سازش کند :

۱ - در صورتی که زن یا شوهر بحکم قطعی بمجازات پنج سال حبس یا بیشتر یا به جریمه که بر اثر عجز از پرداخت منجر به پنج سال حبس شود و یا بحبس و جریمه‌ای که مجموعاً منتهی به پنج سال حبس یا بیشتر شود محکوم گردد و حکم حبس یا جریمه در حال اجرا باشد .
۲ - ابتلا بهر گونه اعتیاد مضر که به تشخیص دادگاه به اساس زندگی خانواده خلل وارد آورد و ادامه زندگی زناشویی را غیر ممکن سازد .

۳ - هرگاه زوج بدون رضایت زوجه همسر دیگری اختیار کند .

۴ - هرگاه یکی از زوجین زندگی خانوادگی را ترك کند . تشخیص ترك زندگی خانواده با دادگاه است .

۵ - در صورتی که هر يك از زوجین در اثر ارتکاب جرمی که مغایر حیثیت خانوادگی و شئون طرف دیگر باشد بحکم قطعی در دادگاه محکوم شود . تشخیص اینکه جرمی مغایر حیثیت و شئون خانوادگی است با توجه بوضع و موقع طرفین و عرف و موازین دیگر با دادگاه میباشد .

ماده ۱۲ - در کلیه مواردی که اختلاف زناشویی منجر بصدور گواهی عدم امکان سازش میشود دادگاه چگونگی نگاهداری اطفال و میزان نفقه ایام عده را با توجه بوضع اخلاقی و مالی طرفین و مصلحت اطفال معین و مقرر میکند . دادگاه مکلف است ضمن صدور گواهی عدم امکان سازش تکلیف نگاهداری فرزندان را پس از طلاق تعیین کند و اگر قرار باشد فرزندان نزد مادر یا شخص دیگری بمانند ترتیب نگاهداری و میزان هزینه آنان را مشخص سازد .

نفقه زوجه از عواید دارائی مرد و نفقه اولاد از عواید و دارائی مرد یا زن و یا هر دو حتی از حقوق بازنشستگی استیفا خواهد گردید . دادگاه مبلغی را که باید از عواید یا دارائی مرد یا زن یا هر دو برای هر فرزند استیفا گردد تعیین و طریقه اطمینان بخشی برای پرداخت آن مقرر میکند دادگاه همچنین ترتیب ملاقات اطفال را برای طرفین معین میکند . حق ملاقات با طفل در صورت غیبت یا فوت پدر یا مادر به اقربای طبقه اول غایب یا متوفی منتقل خواهد شد .

اطفالیکه والدین آنان قبل از تصویب این قانون از یکدیگر جدا شده‌اند در صورتی بطریق اطمینان بخشی ترتیب هزینه نگاهداری و حضانت آنان داده نشده باشد مشمول مقررات

این قانون خواهند بود .

ماده ۱۳ - در هر مورد که دادگاه حسب اعلام یکی از والدین یا اقربای اطفال و یا دادستان شهرستان تشخیص دهد که تجدیدنظر راجع به حضانت طفل ضرورت دارد نسبت به تصمیم قبلی خود تجدیدنظر خواهد کرد . در این موارد دادگاه میتواند حضانت طفل را بهر کسی که مقتضی بداند محول کند ولی در هر حال هزینه حضانت بعهده کسی است که بموجب تصمیم دادگاه مکلف به پرداخت میشود .

ماده ۱۴ - هرگاه مرد بخواهد با داشتن زن همسر دیگری اختیار نماید باید ازدادگاه تحصیل اجازه کند . دادگاه وقتی اجازه اختیار همسر تازه خواهد داد که با انجام اقدامات ضروری و در صورت امکان تحقیق از زن فعلی توانائی مالی مرد و قدرت او را به اجرای عدالت احراز کرده باشد .

هرگاه مردی بدون تحصیل اجازه ازدادگاه مبادرت با ازدواج نماید به مجازات مقرر در ماده ۵ قانون ازدواج مصوب ۱۳۱۰ - ۱۳۱۶ محکوم خواهد شد .

ماده ۱۵ - شوهر میتواند با تایید دادگاه زن خود را از اشتغال بهر شغلی که منافعی مصالح خانوادگی یا حیثیات خود یا زن باشد منع کند .

ماده ۱۶ - تصمیم دادگاه در موارد زیر قطعی است و در سایر موارد فقط پژوهش پذیر میباشد .

۱- صدور گواهی عدم امکان سازش .

۲ - تعیین نفقه ایام عده و هزینه نگهداری اطفال .

۳ - حضانت اطفال .

۴ - حق ملاقات پدر یا مادر یا اقربای طبقه اول غایب یا متوفی با طفل یا اطفال .

۵ - اجازه مقرر در ماده ۱۴

ماده ۱۷ - مقررات ماده ۱۱ بصورت شرایط ضمن العقد در ورقه عقد ازدواج قید و در این موارد وکالت بلاعزل زن برای اجرای طلاق تصریح خواهد شد .

این طلاق طبق مقررات قانون مدنی بائن خواهد بود .

ماده ۱۸ - زوجین یا هر یک از آنها میتوانند ازدادگاه تقاضا کنند قبل از ورود در ماهیت دعوی مساله حضانت اطفال یا وضع فعلی هزینه نگهداری آنان را مورد رسیدگی فوری قرار دهد و قراری در این باره صادر کند .

هرگاه چنین تقاضائی بدادگاه برسد دادگاه مکلف است باین موضوع رسیدگی کند، قرار موقت دادگاه نسبت به حضانت یا هزینه اطفال قطعی است و فوراً بمورد اجرا گذاشته میشود .

ماده ۱۹- پس از اجرای این قانون سردفتران طلاق نمی‌توانند برحسب مورد بدون ارائه گواهی عدم امکان سازش یا حکم دادگاه مبادرت با اجرای صیغه طلاق و ثبت آن کنند. متخلفین به مجازات انتظامی از درجه ۴ به بالا محکوم خواهند شد .

تبصره- مدت اعتبار گواهی عدم امکان سازش از تاریخ صدور سه ماه است .
ماده ۲۰- رسیدگی به امور خانوادگی در دادگاه بدون حضور تماشاچی انجام خواهد گرفت .

ماده ۲۱- اجرای احکام دادگاه تابع مقررات عمومی است .
ماده ۲۲- آئین نامه اجرائی این قانون را وزارت دادگستری ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون تنظیم و پس از تصویب هیئت وزیران بمورد اجرا خواهد گذاشت .
ماده ۲۳- دولت مامور اجرای این قانون است .

آئیننامه اجرای قانون حمایت خانواده

ماده (۱) بمنظور اجرای قانون حمایت خانواده و زادت دادگستری در هر شهرستان یک یا چند شعبه از دادگاه شهرستان را برای رسیدگی به اختلافات مدنی ناشی از امر زناشویی و دعاوی خانوادگی مامور مینماید و در صورت ضرورت شعب مخصوصی باین منظور در دادگاه های شهرستان تشکیل میدهد . قضاات دادگاه های مخصوص به رسیدگی با امور خانوادگی باید از حیث سن و تجربه و وضع خانوادگی متناسب با انجام چنین وظیفه ای باشند .

ماده (۲) اقامه دعوی در امور خانوادگی بطور شفاهی یا وسیله درخواست کتبی بعمل میآید . تنظیم درخواست در اوراق چایی الزامی نیست .

ماده (۳) هرگاه درخواست شفاهی باشد اظهار خواهان وسیله تقریر نویس دادگاه یا مدیر دفتر در صورت مجلس قید و به گواهی خواهان میرسد و دادگاه دستور رسیدگی صادر خواهد نمود .

ماده (۴) هزینه دادرسی در موقع تقدیم درخواست از خواهان وصول خواهد شد مگر عدم بضاعت خواهان بردادگاه معلوم باشد که در این صورت او را از پرداخت هزینه معاف خواهد نمود .

ماده (۵) پس از اقامه دعوی دادگاه باتمیین وقت مناسب طرفین را بهر وسیله ای که مقتضی بداند احضار میکند و مفاد درخواست و ضمائم آن را باستحضار خواننده میرساند . عدم حضور طرفین یا یکی از آنها در جلسه مانع رسیدگی و اتخاذ تصمیم نیست .

ماده (۶) در مواردی که دعوی به داوری ارجاع میشود دادگاه طرفین را برای انتخاب داور یا داوران دعوت میکند و در صورتی که حاضر نشوند و یا داور خود را معرفی ننمایند دادگاه از بین اقربای طرفین یا اشخاصی که با آنها معاشرت و دوستی دارند و یا افراد دیگر داور یا داوران را خود انتخاب خواهد کرد .

ماده (۷) هرگاه داور یا داوران از قبول داوری امتناع نمایند یا استعفا کنند دادگاه یکبار دیگر به انتخاب داور یا داوران جدید اقدام مینماید و هرگاه داور یا داوران بار دیگر از قبول داوری امتناع یا استعفاء نمایند دادگاه راسا رسیدگی میکند .

ماده (۸) در مواردی که چند داور انتخاب شده اند هرگاه یکی از آنها در نیمه دوم مهلت داوری استعفاء کند استعفای او کان لم یکن بوده و داور مذکور ممتنع محسوب و رای اکثریت ملاک اعتبار است .

ماده (۹) در هر مرحله از رسیدگی که طرفین از ارجاع اختلاف خود بدآوری و یا استعفاء از رای داور منصرف شوند و تصمیم خود را متفقا بدادگاه اعلام بدارند دادگاه مکلف است راسا رسیدگی نموده حکم بدهد .

ماده (۱۰) نمونه برگ گواهی عدم امکان سازش از طرف وزارت دادگستری تهیه و در اختیار دادگاهها گزارده میشود. اجرای صیغه طلاق پس از صدور گواهی عدم امکان سازش طبق قانون مدنی خواهد بود .

ماده (۱۱) منظور از اعتیاد مضر هر نوع ابتلا بمواد مخدره یا نوشابه های الکلی یا قمار یا امثال و نظایر آنهاست که استمرار داشته باشد و موجب صدمات و خسارات بهداشتی، مادی و معنوی شخص معناد یا همسر او گردد .

ماده (۱۲) میزان نفقه و هزینه حضانت و تربیت اطفال با توجه به نیازمندیهای حال و آینده آنان و وضع و موقعیت والدین برآورد خواهد گردید و هرگاه استیفای آن در درجه اول از درآمد پدر بتهنایی و در درجه دوم از درآمد مادر بتهنایی دشوار باشد از درآمد هر دو تامین خواهد گردید .

ماده (۱۳) حق ملاقات والدین با اطفال کمتر از یک بار در ماه نخواهد بود .

ماده (۱۴) کارفرما (اعم از حقوقی یا حقیقی) هنگامی میتواند با استناد ماده ۱۵ قانون حمایت خانواده بخدمت زن شوهر دار که در استخدام اوست خاتمه دهد که دادگاه قبلا بدرخواست شوهر مبنی بر اینکه شغل زن منافی مصالح و حیثیات خانوادگی است رسیدگی کرده و نظر موافق داده باشد .

ماده (۱۵) صاحبان دفاتر ازدواج و طلاق مکلفند قبل از ثبت ازدواج یا رجوع بطرفین توصیه نمایند صورت دقیق ازجهیزیه زن تنظیم نموده و بگواهی و امضای زوج رسانده شود .